

13. Vrcholtovice, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: hrabě Vincenc Kuenburg.

Místa přífařená: Vrcholtovice 115 k., 7 ž., šk. 3tř.; Javor $\frac{1}{2}$ h., 23 k.; Kříženec se samotou Slupí $\frac{1}{2}$ h., 64 k.; Leština $\frac{3}{4}$ h., 68 k., 8 ž.; Slapsko $\frac{3}{4}$ h., 97 k.; Vitanovice $\frac{1}{4}$ h., 69 k., 6 ž.; Vyšetice $\frac{1}{4}$ h., 179 k., 5 ž.; Zahradka $\frac{1}{2}$ h., 78 k.; Čečkov $\frac{1}{2}$ h., 57 k., 5 ž.; Jiřetice se samot. Vysoké Záhoří a Sítiny $\frac{1}{2}$ h., 203 k., 3 ž.; Kralovičky $\frac{3}{4}$ h., 41 k.; Slavín $\frac{3}{4}$ h., 27 k., 6 ak.; Žinice $\frac{1}{2}$ h., 27 k.; celkem: 1048 k., 6 ak., 34 ž.

Farní kostel ve Vrcholtovicích.

Nejdavnější zprávu o farním kostele ve Vrcholtovicích, které za starých dob nazývaly se Erchútovice nebo Rchútovice, nalézáme ve druhé polovici XIV. stol.

Faráři z nejstarších dob známí: Jan 1367—83, Kuneš, dotud farář v Načeradci, sm. s před., 1383—85, Jan † 1402, Michal 1402, Jan † 1419, Mikuláš 1419.

Hnutí husitské zasáhlo i do krajiny Vrcholtovické. Utvořila se tu dokonce i zvláštní sekta neboli »stránka« husitská ve Vitanovicích, jejímž původcem byl Jan Kolář, jenž s přívrženci svými odvrátil se od výstředních Táborů a utvořil společnost prý dle vzoru prvokřesťanů. Byl přítelem Chelčického

i bratra Řehoře, zakladatele Jednoty českých bratří, ale k Jednotě nepřistoupil. Bratrstvo Vitanovské však později přece k ní se přidalo, když v okolí nabyla převahu. Čeští bratři do rukou svých dostali i kostel Vrcholtovický *).

Reformací katolickou přivedeno bylo obyvatelstvo zase k víře staré; osada Vrcholtovická připojena byla k faře v Nové Vsi.

Když v Čechách roku 1680 zuřil mor, okolní obyvatelé ve svátek Nejsv. Trojice konali pouť do kostela Vrcholtovického; pouť ta pak byla od té doby konána i v letech následujících

Vnitřek farního kostela ve Vrcholtovicích.

péčí patrona tehdejšího, pana Jana Adama Běšína na Vitanovicích († 1702). Pán ten povolával také každého roku na panství své dva kněze Tovaryšstva Ježíšova, aby tu mezi lidem působili **). On také v závěti své odkázal 500 zl. jakožto fundaci a nařídil, že jeho dědic i všichni budoucí majetníci panství Vitanovického povinni budou řádného světského nebo řeholního kněze jakožto administrátora ve Vrcholtovicích vydržovati a jemu byt a stravu ve Vitanovicích poskytovat ***).

Roku 1740 zřízena byla při kostele Vrcholtovickém fara.

*) Viz Fr. Teplý, „Vrcholtovice“, ve Sborníku histor. Kroužku 1898, str. 123.

**) Zpráva z r. 1700 v archivu arcib.

***) Opis v zemském archivu.

Pořad farářů: Pavel Pratschofft 1740—50, Ant. Fr. Noblitz 1750 † 1751, Vincenc Josef Morávek 1752—53, Jan Václav Tůma 1753 † 1781, Ant. Vít Sázavský 1781—95, Jan Nep. Zwing 1795—1806, Frant. Ant. Král 1806—23, Vavřinec Schauff 1830—47, Jan Peyrek 1847—52, F. Titěra 1875—77, Jos. Zákostelský 1878—85, Jos. Myška 1885—94, Jos. Mottl od 1894.

Farní kostel Nejsv. Trojice *) jest prostá stavba z doby ranně gotické, asi z první polov. stol. XIV., zajímavá tím, že presbytář obdélníkový zakončen jest pouze dvěma stranami, místo obvyklého závěru trojbokého.

Nároží presbytáře jsou zevně opřena hrubými neodstupněnými pilíři. Klenba presbytáře jest žebrová, sbíhající se ve svorníku, v němž vytesán jest křížek. V šikmých stěnách, jež presbytář na straně východní zakončují, jsou obdélníková, polokruhově zaklenutá okna, patrně teprve později v tuto podobu upravená. Oltář hlavní jest jednoduchý, barokní, z XVIII. stol., s novějšími obrazy „Nejsvětější Trojice“ a „Zvěstování Panny Marie“ (oba bez umělecké ceny); po stranách nad brankami stojí neumělé dřevěné sochy sv. Václava a sv. Floriána. Ve zdi presbytáře na straně evangelijní jest náhrobní kámen mramorový s podobou dítky a s nápisem: „Leta 1615 v neděli Oculi v mladistvém věku život svůj v Pánu dokonala urozená panna Mariana Withova z Zerzavého, dcera urozeného a statečného rytíře pana Viléma Voka Withy z Zerzavého a na Vodlochovicích, tuto odpočívá“. Za schůdky na kazatelnu nalézá se ve zdi náhrobník z pískovce se znakem Malovců a nápisem: „Leta 1695 dne 17. Novembris v Pánu usnula urozená paní Zuzana Cecilia Bešínová rozená Malovka z Malovic, paní na Vitanovicích a Vrcholtovicích, která tuto odpočívá. Bože rač jí dáti šťastné z mrtvých vstání“. Na straně epištolní spatřuje se ve zdi kámen s nápisem: „Zdetky odpočívá urozený a statečný rytíř pan Jiří Steffan Špulíř z Jiter, pán na Vitanovicích, Vrcholtovicích a Tučapech; život svůj v Pánu dokonil 2. dubna leta 1678. Pán Bůh rač jeho duši milostiv býti a veselého z mrtvých vstání popříti“. Na boční stěně strany evangelijní stojí na konsoli socha sv. Anny, darovaná kostelu r. 1904 a provedená v závodě „Petra Buška synové“ v Sychrově.

Vítězný oblouk jest do hrotu sklenut. Loď jest obdélníková s rovným stropem a s okny obdélníkovými, polokruhově zaklenutými. Po stranách vítězného oblouku jsou malé oltáříky; na straně evangelijní oltářík rokokový se zaskleným obrázkem P. Marie Pomocné; na straně epištolní jest na stole oltářním nástavec s tabernákulem a nad tím na konsoli socha P. Marie Lourdské. V pozadí lodi jest kruchta podklenutá, v předu na dvou pilířích spočívající.

R. 1897 byl kostel opraven a r. 1898 uvnitř nově vymalován.

V kostele nalézal se starobylý ze dřeva řezaný a polychromovaný relief „Oplakávání Krista Pána“, asi z počátku stol. XVI. pocházející, jenž prý nalézal se dříve v kapli zámku Vitanovického. Roku 1908 darován byl do sbírek zemského musea. Za kroupku sloužil měděný kotlíček, na němž vyryty byly orientální ozdoby a arabské nápisy; nádobka tato byla sem patrně darována někým, kdo byl podnikl cestu do zemí východních; jelikož časem velice sešla, uložena jest rovněž v řečených sbírkách **).

Zvony: 1. s nápisem: „Setřiž a zruš, Hospodine, moc přeukrutnou nepřátel církve tvé svaté křesťanské a rač ji dáti v rozptýlení, aby poznali, že jsi ty sám jediný, kterýž bojuješ za nás, Pane Bože náš všemohoucí. Leta Páně 1566“; na druhé straně jest nápis: „Bryccius Pragensis auxilio divino fecit me“; 2. s nápisem latinským, udávajícím, že zvon tento slit byl r. 1532 v domě mistra Bartoloměje v Praze; 3. s nápisem: „Slit jest zvon ve jméno Boží anno 1444“.

*) Srvn. Václav Krch, „Chrám Vrcholtovický“, v „Methodu“ XX. (1894), 2—9.

**) O epitafu z r. 1657, jenž vzal za své, viz v citovaném již článku Fr. Teplého, str. 127.